

helyet azonosítottunk, melyet a gázárok nem érintett. A lelőhelytől D-re, a gázárokból egy nagyobb őskori (badeni kultúra) edénytöredék került elő. A gázárokból régészeti objektumot nem láttunk. A lelőhely D-i részén intenzív volt a leletek előfordulása egy kb. 30 m-es sugarú körben. Az intenzív rész D-i végénél nagyobb római teguladarab is előkerült. A lelőhely DK-i szélén nagyobb őskori őrlőkötőredéket találtunk. Az őskori és római kori leletek mellett középkori és újkori kerámia-töredékek is előkerültek.

Téglagyári-dűlő: Az egykori Téglagyártól K-re, a gázárok Ny-i oldalán 15 régészeti objektumot tártunk fel. A települési objektumok a dunántúli vonaldiszes kultúra, a lengyeli kultúra időszakába és a kelta korba tartoztak. A meghatározható funkciójú objektumok nagy része tárológödör volt, a kelta korból egy edényégető kemence is előkerült. A lelőhelyet Ny-ról egy földút, K-ről fás-ligetes és mocsaras terület szegélyezi, ezért a lelőhely K-i és Ny-i kiterjedését nem tudtuk meghatározni. A lelőhely valószínűleg a Téglagyár lelőhely (RRM Régészeti Adattár III/11/13-16.) K-i szélét jelenti.

Munkatársak: Ambrus Edit, Balla Krisztián, Cserép Tamás, Gál Zoltán, és Nyári Zsolt.

MOLNÁR ISTVÁN – NÉMETH PÉTER GERGELY

189. Kisdorog, Hegyiszántók-dűlő

(Tolna megye) Ő, B

2008. augusztus-szeptemberben régészeti szakfelügyeletet végeztünk az optikai kábel nyomvonalának földmunkáinál Kisdorog Ny-i határában, a Kisdorog–Bonyhádvarasdi út Ny-i oldalán. A 12+143 km-szelvénytől a nyomvonal ismert régészeti lelőhely területére lépett be. Ezen a területen a 12+250 km-szelvényig munka nem folyt, ettől kezdve Bonyhádvarasdig azonban, a 12+000 km-szelvényig nyitva volt a közműárok, amelyek falában őskori és római kori leletek illetve égetett, omladékos rétegek voltak láthatók. Egyértelműen az ismert és nyilvántartott régészeti lelőhely területébe ásták az árkot. A következő alkalommal a Kisdorog–Tevel közötti út mentén futó kábelárok bejárásával próbáltuk lehatárolni az érintett régészeti lelőhelyek területét. A Kisdorogi út D-i oldalán álló keresztől Tevel irányába, az út É-i oldalán futó nyomvonalban mintegy 150 m hosszan voltak megfigyelhetők szórványos régészeti korú (őskori) telepjelenségek. A keresztől K-re Kisdorog felé az út D-i oldalán futott a nyomvonal, itt az árokban, illetve a kidobott földben mintegy 300 m hosszan voltak megfigyelhetők őskori (bronzkori?) edénytöredékek, égett tapasztásdarabok és néhány tegulatöredék is.

SZABÓ GÉZA

190. Kisdorog, Ódánypuszta

(Tolna megye) Kő

Ódány középkori templomát az 1780-as évek elején készült katonai felmérés még feltűntette; a nagyjából

ugyanott álló 19. századi ódányi kápolna állítólag középkori alapokon létesült. 2008. április 11-i terepbejárásomon megállapítottam, hogy a Ny–K tájolású épület elhelyezkedése megfelel egy középkori temploménak. Nyugati és É-i felén, tőle 5–10 m-re helyenként kb. 1 m mély, ismeretlen korú árok nyomai látszódtak. Az épület körül fekvő fiatal erdőben és erdőirtásban több középkori cserepet figyeltem meg. A falu pontos kiterjedése az erdő miatt nem állapítható meg.

K. NÉMETH ANDRÁS

191. Kisfalud, Ódor-dűlő

(Győr–Moson–Sopron megye) Ő, V, Á, Kk

2008. decemberben terepbejárást végeztem a tervezett kavicsbánya telkén, amely mellett már hosszabb ideje folyik kavicskitermelés. A régi bányatelket a közelmúltban bővítették ki, és jelenleg újabb bővítést terveznek, ennek során kiterjedése meghaladja a 42 hektárt. A meglévő és a tervezett bányaterületen végighúzódó ÉNy–DK-i irányú dombvonulaton korábban több ízben kerültek elő őskori és középkori leletek. A dombvonulat több lelőhelynéven szerepel a szakanyagokban: *Ódor-dűlő*, *Sebőkház-dűlő*, *Tormás-domb*. Bizonyosra vehető, hogy már a korábbi bányaművelés folyamán is károsítottak régészeti értékeket.

A jelenleg már bányateleknek minősülő területen folyamatban vannak az előkészítő földmunkák: a területről leszedték a humuszréteget (vagy annak egy részét), és a humuszt a telek szélén deponálták. Elsőként a tervezett (földmunkákkal még nem érintett) bányatelek területét, valamint az attól D-re, K-re és Ny-ra eső területsávokat jártam be. A már említett markáns dombvonulat teljes felszínén jelentkeztek edénytöredékek. A DK-i kimagasodó részén nagy számban kerültek elő őskori kerámia-töredékek, ugyanitt égett foltok és kisebb-nagyobb paticsdarabok (kiszántott tűzhelymaradványok?) jelentkeztek. Megjegyzendő, a topográfiai térkép alapján arra lehet következtetni, hogy a dombtetőn korábban homokot bányásztak (kisebb homokvételi gödröket nyitottak). Az őskori telepnyom É felé egészen a dombvonulat É-i kimagasodásáig, az ún. Tormás-dombig kiterjed. A Tormás-domb csúcsán még előkerült néhány elszórt őskori cserep, ugyanitt egy kovakődarabot is találtam, de a leletanyag nagyobb részét itt már középkori (13–14. sz.) edénytöredékek tették ki. A középkori leletek (zömmel fazék- és cserepbogrács-töredékek) legnagyobb intenzitással a Tormás-dombtól É-ra, illetve ÉNy-ra két kisebb foltban jelentkeztek. Az intenzív foltok területén paticsdarabok, egy vasolvadék és egy ismeretlen rendeltetésű vastárgy, valamint újkori cserepek is kerültek elő.

A tervezett bányatelek Ny-i szélét egy vizesárok és egy mellette haladó földút jelentette. Keskeny sávban bejártam a csatorna túloldalát is. Elszórtan itt is került elő néhány Árpád-kori cserepdarab. A Tormás-dombtól D-re, a csatorna K-i – fejlesztési területre eső – oldalán

szórványosan szintén jelentkezett középkori leletanyag, a leletek kisebb foltban itt is sűrűsödni kezdtek.

A terepbejárás folyamán átvizsgáltam az említett humuszdepók mindkét oldalát. A bányatelek D-i, illetve Ny-i oldalán lévő hosszanti földhányáson nagy mennyiségben találtam őskori edénytöredékeket és rengeteg paticsdarabot. A néhány fekete, illetve sötétszürke polírozott felületű töredék alapján a leletanyag (vagy annak egy része) a Hallstatt-kultúrába sorolható. Feltételezhető, hogy a korábban a felszínen, a szántásban talált leletek egy része is kora vaskori. A kerámia zömét nagyobb hombárszerű edények durván kidolgozott, helyenként tenyérnyi nagyságú oldal-, és peremtöredékei tették ki.

A humuszdepó egy részén (kb. 20 méteres szakaszon) szétrombolt ház-, illetve tűzhelymaradványokat észleltem: nagyobb foltokban égett földet, nagy mennyiségű patics-töredéket, kiégett áglyenyomatos tapasztás-darabokat, vastag platnitöredékeket, (őrlő?)kődarabot. A tapasztaltak alapján egy vagy több egymáshoz közeli, felmenő falú (?) ház, és hozzá tartozó agyagkemencék maradványait pusztították el a munkagépek. A bányatelek belső, lehumuszolt területét nem lehetett átvizsgálni, mivel a felszínt vékony kavicsréteggel takarták be. Feltételezhető, hogy még nem teljesen pusztították el a lelőhelyet, a régészeti objektumok mélyebb, altalajba mélyedő részei még jórészt bolygatatlanok lehetnek. A további földmunkák, illetve a kavicsbányászat a még megmaradt régészeti értékek teljes pusztulását okozhatják! A bányatelek É-i, ÉK-i részén deponált földhányásokon régészeti jelenséget nem tapasztaltam. Ugyanitt a felszínen sem kerültek elő régészeti leletek.

TAKÁCS KÁROLY

192. Kisgyalán, régi temető (Somogy megye) Kő

A középkori Gyalán templomának romjait Rómer Flóris az 1860-as években még látta a falun kívüli „puszta temetőben”. A falutól D-re fekvő erdőfoltot néhány évtizede még feltüntették a térképek, mára azonban szántóföld a helye. Az igen sűrű és nagy kiterjedésű tégl- és kőtörmelék az egykori erdőfolt közepén, ÉNy-DK irányban kb. 40×30 m-es területen jelentkezett 2008. március 17-i terepbejárásomon. A felszínen heverő törmelék mennyiségéhez képest embercsont csak elvétve fordult elő. A templom környékén csak néhány középkori cserepet találtam, a falu valószínűleg a templomtól K-re, a patak Ny-i felén helyezkedik el.

K. NÉMETH ANDRÁS

193. Kiskunfélegyháza-Ferencszállás, Fábián-tanya (Bács-Kiskun megye) I

A 2008. július 15–22. között végzett megelőző feltáráson összesen 404 m²-t kutattunk a gázvezeték nyomvonalára eső lelőhelyen (MOL KKF 11.). A gépi humuszolást ré-

gészeti megfigyelés nélkül végezték, a feltárást nagyon egyenetlen, sok esetben túlszedett felszínen végeztük. Többször a szelvényfalán kirajzolódó metszetek alapján rögzítettük az elhordott objektumokat. Összesen 9 objektumot tártunk fel, ebből 5 árok volt, 4 pedig gödör. Az árkok keresztben szeltek át a szelvényt, funkciójuk kérdéses. Egy több osztású árok esetében feltételezhető, hogy kerítő árok lehetett. A feltárt objektumokból leletanyag nem került elő. A terepbejárás során talált egyetlen kerámia alapján a lelőhely kora pontosan nem dönthető el.

Munkatársak: Guttyán Attiláné, Gera Ágnes régész-technikusok.

SOMOGYVÁRI ÁGNES

194. Kiskunfélegyháza, Póth Sándor-tanya (Bács-Kiskun megye) Sza, Á

2008. július 16. és augusztus 13. között megelőző feltárást végeztünk a gázvezeték nyomvonalának MOL KKF 9. jelű lelőhelyén, 570 m hosszan. Az objektumokból előkerült leletanyag feltűnő szegénységet mutatott.

Mind a szarmata időszakban, mind az Árpád-korban nagyon laza szerkezetű településrészekkel, a települések perifériájával számolhatunk a lelőhelynek az általunk feltárt részén. Leginkább állattartást valószínűsítő árokrendszerek és kutak jellemezték mindkét időszakot.

ROSTA SZABOLCS

195. Kiskunfélegyháza, Selymes (Bács-Kiskun megye) B, Sza, I

2008 folyamán kerékpárút építését megelőző régészeti feltárásokat végeztem az alábbi lelőhelyeken.

Felföldi-tanya: Március 25–31. között a Kiskunfélegyházára D-ről bevezető 5. sz. főút Ny-i oldalán, a 115+470–115+540 km-szelvények között dolgoztunk. A feltárást megelőző terepbejárás alkalmával az itt elterülő kisebb kiemelkedés D-i lejtőjén gyér – feltehetően népvándorlás kori – leletanyagot gyűjtöttek. A nyomvonal 16 objektumot érintett mintegy 515 m²-nyi területen. Ezek közül 4 biztosan újkori volt a belőlük előkerült kerámiaanyag alapján, míg az összes többi ismeretlen korú maradt, értékelhető leletanyag hiányában. Ezek közül háromnak minden kétséget kizáróan régészeti korú betöltése volt. A telepjelenségek közül 7 gödör, 5 árok és 4 cölöphely volt.

Görög-tanya: Május 5–23. között dolgoztunk a kerékpárút 115+740–116+000 km-szelvényei között. A terepbejárás alkalmával az itt elterülő, a környezetéből enyhén kiemelkedő ÉNy-DK irányú dombvonulaton nagy mennyiségű szarmata leletanyagot gyűjtöttek. A kerékpárút nyomvonala 95 objektumot érintett, mintegy 1063 m²-nyi területen. Az objektumok közül 5 épület, 8 árok vagy árokrészlet, 60 gödör, 21 cölöphely, valamint 1 kút. A kerékpárút 4 m széles nyomvonala a szarmata település sűrűn lakott, központi részét érintette.